

УДК 159.96:351.74

Олександра Олександрівна КОГУТ,

*кандидат психологічних наук,
науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
Донецького юридичного інституту МВС України*

ВЗАЄМОДІЯ ЯК ОДИН З АСПЕКТІВ СПІЛКУВАННЯ СЛІДЧОГО

Правоохоронна діяльність пов'язана з різноманітними психологічними аспектами життєдіяльності особистості. Предметом її дослідження є мотиви злочину, взаємодія службовців з працівниками інших професій, із структурою соціальних груп, лідерством, розпізнаванням сутності конфліктних ситуацій та інших психологічних проявів, які обумовлюють людську поведінку в кримінальних ситуаціях. Психологічні знання, вміння та навички допомагають слідчому пізнати глибину злочину та уникнути юридичної помилки. Для слідчого особливо значущим аспектом діяльності є комунікативний, адже в процесі виконання службових завдань йому важливо зібрати інформацію від потерпілих, свідків, залучити інших учасників для вирішення службових завдань. Спілкування науковцями розглядається як система, що складається із трьох складових аспектів: інформаційний означає передачу інформації іншому, сприйняття – адекватність та відповідність сприйняття інформації реципієнтом, взаємодія – розподіл функцій, ролей, узгодження дій в процесі виконання спільної діяльності.

Один із важливих аспектів діяльності слідчого – організувати взаємодію групи людей, отримати важливу для слідства інформацію. Комплектація такої групи залежить від вирішення службових завдань. Слідчий повинен розвивати вміння керувати учасниками огляду місця злочину, координувати їх дію, оцінювати вихідні обставини, приймати рішення. Правоохоронці часто радяться один з одним, приймаючи важливі рішення колективно, застосовуючи вміння прислухатися до думки іншого або ж критично оцінити її. Тож, важливим аспектом є розвиток колективного мислення та вміння приймати рішення згуртовано.

Особливим аспектом спілкування в правоохоронних органах сьогодні є інноваційні напрями: як долати стереотипи по відношенню до працівників правоохоронних органів для працівників мас медіа (корумповані, грубі, агресивні, свавільні, ліниві, недбайливі), та організація тренінгів для поліцейських з метою навчання комунікативним особливостям спілкування з мас-медійними працівниками й долати список стереотипів про них (ліниві, поверхові, непоінформовані, роблять помилки, агресивні, хитрі). Для ефективної взаємодії преси та поліції необхідно проводити тренінги з комунікації. Працівників поліції треба навчати спілкуванню з медіа та виробити такі навички як: чомпо відповідати, надати потрібну інформацію, не порушуючи компетентності офіцера, щоб це не загрожувало розслідуванню, порушенню закону, приватності особи, підготувати до спілкування з представниками мас-медіа, до інтерв'ю та прес-конференцій. Поліцейським надається перелік питань, які можуть поставити ЗМІ та приблизні відповіді.

Взаємодія психологами розглядається як нарощування деякого досвіду спілкування. Акт комунікації розпочинається із контакту. Ян Щепанський у книзі «Елементарне розуміння психології» виокремлює різновид контактів: просторовий контакт; психологічний контакт (взаємна зацікавленість двох людей за ради єдиної мети); соціальний контакт (прояв зацікавленості та прояв конкретних вкладів у процес взаємодії).

Для розуміння механізмів розвитку взаємовідношень є також корисним дослідження такої категорії як «міжособистістний інтелект». Інтелект – це абстрактне поняття, яке існує як потенціально наукове. При виділенні природних видів інтелекту не можна виключати роль культури у їх формуванні. Серед інтелектуальних здібностей поліцейського можна відмітити почуття «Я», яке являє собою результат особливої комбінації інтелектів, що здійснюють синтезуючу функцію й активізують різні види інтелекту для виконання поставлених задач.

Ефективні взаємовідношення особистість будує, опираючись на власне сприйняття, оцінювання ситуацій. Бар'єрами спілкування виступають різні фактори, серед яких хочеться виокремити емоційно заряджені негативні образи минулого. Сьогодні розроблено сучасні психопрактик, які спрямовані на «кататимне переживання образів», напрям розроблений німецьким психотерапевтом Ханскарлом Льюїнером. Концептуальну основу метода складають

глибинно-орієнтовані теорії класичного психоаналізу і його сучасного розвитку (аналіз підсвідомих і передсвідомих конфліктів, афективно-інстинктивних імпульсів, процесів, механізмів захисту, аналіз онтогенетичних форм конфліктів раннього дитинства, аналіз переносу, контр переносу). Цей метод ще називають «сном наяву» або «символ драмою». Кататимне переживання образів ґрунтується на концентрації глибинної психології і психоаналізу. Даний метод дозволяє активізувати регресивні фрустрації, які виходять із дитинства. Середовище правоохоронців є агресивним, тож спілкування в умовах стресогенності є також важливим аспектом спілкування.

Отже, серед сучасних аспектів наукових досліджень в області комунікації правоохоронців слід виокремити наступні: взаємодія поліцейського із представниками інших професій за для виконання спільного завдання, розвиток організаційних та комунікативних здібностей, сприйняття інформації та подолання бар'єрів спілкування, взаємодія із службовцями, подача службової інформації представникам мас-медіа.

Список бібліографічних посилань

1. Васильев В. Л. Юридическая психология : учебник для вузов. 6-е изд. СПб. : Питер, 2009. 608 с.
2. Козлов Н. И. Как относиться к себе и к людям, или Практическая психология на каждый день. 3-е изд., перераб. и доп. М. : Новая школа ; АСТ-Пресс, 1997. 320 с.
3. Лейнер Х. Кататимное переживание образов: основная ступень ; Введение в психотерапию с использованием техники сновидений наяву ; семинар : пер. с нем. М. : Эйдос, 1996. 253 с.
4. Ст. М. Джонсон Психотерапия характера : метод. пособие. М. : Центр психологической культуры, 2001. URL: http://www.psychol-ok.ru/lib/johnson_s/ph/ph_01.html (дата звернення: 03.11.2017).

Одержано 04.11.2017

УДК 378.6:351.74(477)

Наталія Володимирівна КОЛОМОЄЦЬ,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри
адміністративного права і процесу факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4623-610X>*

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ НАУКОВИХ ГУРТКІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ КАДРІВ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Наукова діяльність є невід'ємною складовою освітнього процесу у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання. Вона має здійснюватися за принципами органічного поєднання освіти, науки і практики, збалансованого співвідношення фундаментальних і прикладних наукових досліджень, комплексного підходу до розв'язання наукових проблем правоохоронної сфери, плановості проведення наукових досліджень, економічної доцільності та ефективності наукових досліджень.

Науково-дослідна робота курсантів та студентів проводиться відповідно до законодавства України про вищу освіту, згідно з вимогами Міністерства освіти і науки України, Міністерства внутрішніх справ України, типових положень про організацію проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання, статутів таких закладів та інших нормативних актів.

Найбільш поширеною формою залучення університетської молоді до наукової роботи є їх участь у наукових гуртках та наукових товариствах закладу освіти. За своїм змістом науковий гурток є добровільним об'єднанням курсантів, слухачів та студентів при кафедрі (лабораторії), яке створюється для інтеграції наукової діяльності в освітній процес шляхом здійснення ними науково-дослідної та дослідно-конструкторської роботи. Така діяльність має зводитись до того, щоб виникала реальна можливість вирішення таких основних завдань як: 1. формування у курсантів, слухачів і студентів наукового світогляду, оволодіння методологією, методикою і